

Η Χριστιανική Ηθική μετά τη σάρκωση του Θεού Λόγου [1ο μέρος] (Γέροντας Ιωσήφ Βατοπαιδινός († 2009))

/ [Πεμπτουσία](#)



Όπως γνωρίζουμε, η επέμβαση του Θεού στην ιστορία της ανθρωπότητας αποτελούσε συνεχιζομένη επί αιώνες θείαν αποκάλυψη, η οποία ολοκληρώθηκε με τη σάρκωση του θείου Λόγου. Σκοπός της προ Χριστού θείας αποκαλύψεως ήταν να μάθει ο πεπτωκώς άνθρωπος από που έρχεται και που πηγαίνει· να μάθει την καταγωγή του και από που έχουν την αρχή τους και για τι προορίζονται όλα όσα τον περιστοιχίζουν και, συνάμα, την ύπαρξη και τη δύναμη του Θεού που τα εδημιούργησε· τέλος το και σπουδαιότερο, να προετοιμαστεί ο άνθρωπος να δεχθεί τον Λυτρωτή που επρόκειτο να έλθει.



Για πολλούς αιώνες πάλευε ο άνθρωπος μ' αυτές τις γνώσεις, που τις διαστρέβλωνε ο διάβολος και τα όργανά του· για τούτο η δοκιμασία της έρευνας και της αμφιβολίας βασάνιζε πάντοτε την ανθρωπότητα. Όσοι είχαν υγιή πίστη

δέχονταν τις μερικές αποκαλύψεις που έκαμνεν ο Θεός κατά καιρούς· εν τούτοις δεν μπορούσαν να δουν το κύριο αποτέλεσμα: τη θεραπεία της αρρωστημένης ανθρωπότητας που θα κατέληγε στον εξαγιασμό και τη θέωση. Η έννοια της θ. αποκαλύψεως έθελγε, σαν ένα νοσταλγικό συμπέρασμα, την ανθρωπότητα, χωρίς όμως να πραγματοποιείται ο επαγγελλλόμενος σκοπός.

Και αυτός ακόμα ο Μωσαϊκός Νόμος, που εθεωρείτο ο κώδικας της θ. αποκαλύψεως, δεν ήταν τίποτε παραπάνω από ένα μέσο για αναχαίτιση του ανθρώπου από την πολυθειία και την ειδωλολατρεία, και ένας κανόνας για την μεταξύ των ανθρώπων χρηστότερη συμπεριφορά. «Ο Μωσαϊκός νόμος τίποτε δεν τελειοποίησε —λέγει ο Απ. Παύλος— κι έτσι εισάγεται μια καλύτερη ελπίδα (ο Χριστός) διά της οποίας προσεγγίζομεν τον Θεό» (Εβρ. ζ' 19)· και πάλι· «Ο Μωσαϊκός Νόμος έχει μόνο σκιά των μελλόντων αγαθών, και όχι αυτήν την εικόνα της πραγματικότητας» (Εβρ. ι' 1).

Το άγχος αυτό της πανανθρώπινης αγωνίας το κατάργησε η παρουσία του θείου Λόγου «όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου». Στην καταστροφή που έφθασε ο άνθρωπος μετά την πτώση του, συμπαρασύροντας και την υπόλοιπη κτίση στη φθορά, δεν γινόταν θεραπεία με την απλή γνώση της θ. αποκαλύψεως. Χρειαζόταν επέμβαση δυναμική (σαν αυτή που από το μηδέν έφερε στην ύπαρξη τη δημιουργία, όταν ο Θεός «είπε και εγενήθησαν, ενετείλατο και εκτίσθησαν»), για ν' ανακόψει την ορμή της φθοράς και ν' αποκαταστήσει στον άνθρωπο τη θεία εικόνα που είχε διαφθαρεί. Η κατάσταση της ανθρωπότητας έμοιαζε με κάποιον που κατρακύλησε σε βάραθρο βαθύ, ενώ μερικοί που έστεκαν στο χείλος του βάραθρου τον συμβούλευαν ότι έπρεπε να βγει. Το ότι έπρεπε να βγει ο άνθρωπος από το χάος της πτώσεως του ήταν η μόνη αλήθεια που έβλεπε μπροστά του, αλλά το μέσον αυτής της σωτηρίας δεν φαινόταν πουθενά.

Η γοερή κραυγή του πανανθρώπινου πόνου συνεχιζόταν με πολυπληθείς ικεσίες: «Κύριε, επίφανον το προσωπόν σου και σωθησόμεθα» (Ψαλμ. 79, 4)· και πάλιν· «Κλίνον, Κύριε, το ους σου και επάκουσόν μου, ότι πτωχός και πέννης ειμι εγώ» (Ψαλμ. 85,1)· και πάλιν· «Σοι εγκαταλέλειπται ο πτωχός, ορφανώ συ ήσθα βοηθός» (Ψαλμ. 9, 35) κ.λπ. Και στο καθορισμένο χρονικό διάστημα, ο ποιητής των αιώνων «έκλινεν ουρανούς και κατέβη», κατά την Αγία Γραφή, για να ανακατασκευάσει την συντριβείσαν από την πτώση θείαν εικόνα, τον άνθρωπο. Η ολοκληρωτική υποταγή του ανθρώπου στη φθορά και στο θάνατο δεν άφησε τίποτε στην αρχική του θέση. Το τριμερές της ψυχής (θυμικό, λογιστικό, επιθυμητικό) διεστράφη και λειτουργούσε αντίθετα. Οι δυνάμεις της ψυχής (φρόνηση, ανδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη κ.λπ) και αυτές αντεστράφησαν και μαζί με τη σάρκα αποτέλεσαν το

«σώμα του θανάτου» που αναφέρει ο Παύλος (Ρωμ. ζ' 24). Η διάνοια, οι σκέψεις, οι πόθοι, οι ενέργειες και οτιδήποτε αποτελούσε το ψυχοσωματικό «είναι» του ανθρώπου διεστράφη και λειτουργούσε αντίθετα.

Μέσα σ' ένα τέτοιο πέλαγος διεφθαρμένων σκέψεων και αποφάσεων ο άνθρωπος διαμόρφωσε, με τα ίδια κριτήρια, και τον εξωτερικό του κόσμο και ρύθμιζε ανάλογα και τις σχέσεις του με όσα τον περιστοιχίζαν, πρόσωπα και πράγματα. Ο φόβος του θανάτου, η ιδιοτέλεια, το πάθος της φιλαυτίας, ο ακόρεστος πόθος της πλεονεξίας που τον εκτρέφει, η αβεβαιότητα του χρόνου και τα διάφορα άλλα επίκτητα ελαττώματα και κακά αποτέλεσαν τα χαρακτηριστικά της «εικόνας του χοϊκού ανθρώπου». Δεν ήταν, κατά τον προφήτη, η πληγή «από μέρους» (δηλ. μερική), ώστε να επιτεθεί μάλαγμα η επίδεσμος· ήταν σήψη από κεφαλής μέχρις ονύχων. Η πανάπειρη του Θεού αγαθότητα, η αμέτρητη φιλανθρωπία Του, το ανερμήνευτον έλεός Του συγκατέβηκε στην τόση δυστυχία και ευδόκησε να οικονομήσει τη σωτηρία.

Έτσι, «όταν ήλθε το πλήρωμα του χρόνου, εξαπέστειλεν ο Θεός τον Υιόν αυτού, γενόμενον εκ γυναικός..., ίνα (όχι μόνον να μας σώση από το θάνατο και τη φθορά, αλλά και) την υιοθεσίαν απολαύωμεν» (Γαλ. δ' 4-5). Την έκταση της καταστροφής δεν μπορούσε κανείς άλλος να περιστείλει εκτός από τον πρώτο Αρχιτέκτονα, Εκείνον «δι' ου τα πάντα εγένετο». Και πράγματι, να που Αυτός «εκένωσεν εαυτόν μορφήν δούλου λαβών» (Φιλιπ. β', 7), γενόμενος άνθρωπος για να σώσει τον άνθρωπο. Αυτός που αμέσως μετά την παρακοή κατέκρινε τον άνθρωπο λέγοντάς του «Γη ει και εις γην απελεύση» (Γεν. γ' 19), έπρεπε ο ίδιος πάλι να ανασηκώσει αυτό το επιτίμιο από την «χοϊκήν» ανθρωπότητα, χαρίζοντας σ' αυτή τις ιδιότητες του «επουρανίου ανθρώπου». Η πρώτη φωνή έδειχνε το κατάντημα της θνητότητος του ανθρώπου έπρεπε μια δεύτερη φωνή να τον επαναφέρει πάλιν πίσω προς την ζωή. Έπρεπε ν' ακουστεί· «έγειρε ο καθεύδων και ανάστα εκ των νεκρών και επιφάσει σοι ο Χριστός» (Εφес. ε' 14).

Η πτώση του ανθρώπου δεν ήταν μόνο η μετάβασή του από τη σφαίρα της ζωής στο κράτος του θανάτου. Όλος ο ψυχοσωματικός του κόσμος παραμορφώθηκε γι' αυτό ο Θεός ανέλαβεν εξ αρχής την ανακατασκευή του και θέλησε να τον προσλάβει ο ίδιος στην Υπόστασή Του για να του μεταδώσει από τον Εαυτό Του την αληθινή ζωή και να τον επαναφέρει στον θεοειδή προπρωτικό του χαρακτήρα. Το κύριο στοιχείο που χαρακτήριζε την προπρωτική κατάσταση του ανθρώπου ήταν η θεία χάρις όπου του έδιδε τις υπέρ φύσιν θείες ιδιότητες του «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν». Αυτή τη χάρη επανέφερε στον άνθρωπο ο Κύριός μας, γιατί, όπως φόρεσε εξ ολοκλήρου τη φύση μας (χωρίς την αμαρτία, η οποία δεν είναι πράγμα φυσικό κι ούτε ανήκε ποτέ στη φύση μας), έτσι μετάδωσε κατά χάριν σ' αυτήν όλες Του τις θεϊκές χάριτες και ιδιότητες.

Η πρόσληψη της ανθρώπινης φύσης από τον θείο Λόγο επανέδωσε λοιπόν στον άνθρωπο ό,τι είχε απωλέσει με την πτώση του. Έδωσε στο σώμα την αρμονική κίνηση και επιθυμία, στη δε ψυχή και το νου την υγιή και λογική σκέψη και απόφαση, ώστε να μην υπάρχει θέση για την αμαρτία. Με την προσωπική του επαφή ο Χριστός δίδαξε και παρέδωσε όλη τη θεία αποκάλυψη για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον, και κατοχύρωσε τους πιστούς του από κάθε μορφή πλάνης και απάτης του πονηρού. Με τις θείες του εντολές επανέφερε την ισορροπία στη διασαλευθείσαν αρμονία των φυσικών όρων και νόμων, στο κάθε ιδιαίτερο πρόσωπο αλλά και στην κοινωνία σαν σύνολο. Και με τον πανάρετό Του βίο απέδειξε ότι είναι εφαρμόσιμα όσα έχει παραγγείλει να τηρούμε.

[Συνεχίζεται]